

J. M.
COETZEE

JÉZAUS
VAIKYSTÈ

Sofoklis

J . M .
COETZEE

 ÈZAUS
VAIKYSTĖ

Iš anglų kalbos vertė *Ona Daukšienė*

Sofoklis

Vilnius, 2014

1 SKYRIUS

Vyras prie vartų jiems rodo į kiek tolėliau išsikėtojusį žemą pastatą.

– Jei paskubėsite, – priduria, – galite suskubti užsiregistruoti, jiems dar nespėjus užsidaryti iki rytojaus.

Jiedu skuba. Iškaba skelbia: *Centro de Reubicación Novilla. Reubicación*: ką tai reiškia? Žodis jam nežinomas.

Kontora didžiulė ir tuščia. Karšta ir čia – net karščiau nei lauke. Tolimajame gale skersai visą patalpą nutįsęs medinis stalas, padalytas matinio stiklo pertvaromis. Palei sieną rikiuojasi lakuoto medžio dokumentų spintelės su stalčiais.

Viršum vieno skyrelio kabo užrašas: *Recién Llegados*¹ – pagal trafaretą stačiakampiame kartono lakšte užrašyti žodžiai. Už stalo sėdinti tarnautoja, jauna moteris, jį sutinka su šypsena.

– Laba diena, – sveikinasi jis. – Žodžius taria lėtai: ispanų kalbos mokytis jam sunkiai ėjosi. – Ieškau kur įsidarbinti, taip pat vietos gyventi. – Suima berniuką už pažastų ir kilsteli, kad ji aiškiai matytų. – Su manimi vaikas.

Mergina ištisia berniukui ranką.

– Sveikas, jaunuoli! – pasilabina. – Ar čia jūsų anūkas?

– Ne anūkas, ne sūnus, bet aš už jį atsakingas.

¹ Noviljos perkėlimo centras (isp.). Čia ir toliau – vertėjos pastabos.

² Naujai atvykusieji (isp.).

– Vietos gyventi. – Ji žvilgteli į popierius. – Čia, Centre, turime laisvą kambarį, galėtumėte jame apsistoti, kol susirasite ką geriau. Prabangos mažoka, bet gal tiks. O dėl įsidarbinimo, tai verčiau pasiaiškinsime rytoj – atrodote pavargę, manau, norite pailsėti. Ar iš toli atkeliavote?

– Kelyje praleidome visą savaitę. Atvykome iš Belstaro, iš stovyklos. Ar žinote Belstarą?

– Taip, Belstarą puikiai žinau. Pačiai teko pabūti Belstare. Ar ten išmokote ispaniškai?

– Užsiėmimai buvo kasdien šešias savaites.

– Šešias savaites? Jums pasisekė. Belstare išbuvau tris mėnesius. Kone miriau iš nuobodulio. Mane ten laikė vienintelis dalykas – ispanų kalbos pamokos. Gal kartais jus mokė senjora Pinjera?

– Ne, mūsų mokytojas buvo vyras. – Jis dvejoja. – Ar galiu pakalbėti apie ką kita? Mano berniukas... – jis meta žvilgsnį į vaiką, – nekaip jaučiasi. Iš dalies dėl to, kad yra nusiminęs, sutrikęs ir nusiminęs, o ir valgė prastai. Stovyklos maistas jam atrodė keistas, neskanus. Ar kur nors galėtume gauti tinkamo maisto?

– Kiek jam metų?

– Penkeri. Tiek metų jam davė.

– Ir, sakote, jis nėra jūsų anūkas.

– Nei anūkas, nei sūnus. Mes ne giminaičiai. – Iš kišenės jis išsitraukia du pasus ir paduoda.

Ji apžiūri pasus.

– Jie buvo išduoti Belstare?

– Ten jie mums davė vardus, ispaniškus vardus.

Ji palinksta virš stalo.

– Dovydas – gražus vardas, – sako. – Ar tau, jaunuoli, patinka šis vardas?

Berniukas ramiai į ją žiūri, bet nieko nesako. Ką ji mato? Liesą, blyškiaveidį vaiką iki kaklo susagstytu vilnoniu paltuku, jo kelius dengia pilki šortai, iš juodų suvarstomų batų kyšo vilnonės kojinės, kepuraitė su snapeliu pakreipta ant šono.

– Tau turbūt labai karšta su tokiais drabužiais? Gal norėtum paltuką nusivilkti?

Berniukas purto galvą.

Jis įsiterpia:

– Drabužiai iš Belstaro. Pats juos išsirinko iš to, ką jie turėjo pasiūlyti. Visai juos pamėgo.

– Suprantu. Paklausiau, nes pasirodė šiltokai apsirengęs tokią dieną kaip šiandien. Leiskite užsiminti: čia, Centre, turime sandėlį, kur žmonės atiduoda savo vaikų išaugtus drabužius. Šiokiadieniais kasryt būna atidarytas. Bet kada galite užėiti ir išsirinkti. Rasite didesnę įvairovę negu Belstare.

– Ačiū.

– Be to, kai užpildysite reikiamas anketas, pateikę pasą galėsite išsiimti pinigų. Jums priklauso apgyvendinimo išmoka, keturi šimtai realų. Ir berniukui. Kiekvienam po keturis šimtus.

– Ačiū.

– Dabar parodysiu jūsų kambarį.

Ji pasilenkia ir kužda moteriai prie kito langelio, langelio, pažymėto užrašu *Trabajos*³. Moteris ištraukia stalčių, rausiasi jame, purto galvą.

– Šioks toks nesklandumas, – sako mergina. – Regis, neturime rakto nuo jūsų kambario. Tikriausiai jį turi pastato valdytoja. Ji vardu senjora Vais. Eikite į pastatą C.

3 Darbas (isp.).

Apsisukęs paleidžia grūdų maišą, šis šlumšteli ant vežimo dugno. Jaunuolis aplamdyta skrybėle mikliai įšoka ir nutempia maišą priekin. Vienas arklys paleidžia garuojančio mėšlo krūvą.

– Iš kelio! – užrinka balsas jam už nugaros. Tai kitas krovėjas, kitas iš jo darbo draugų, su kitu maišu.

Tuo pačiu keliu jis paržingsniuoja į triumą, grįžta su antruoju kroviniu, paskui su trečiuoju. Už bendradarbius jis lėtesnis (kartais jiems tenka jo palaukti), bet nedaug lėtesnis; kai pripras prie darbo ir sutvirtės kūnas, jis pasivys. Šiaip ar taip, ne per senas.

Nejaučia jokio kitų vyrų priešiško, nors juos ir gaišina. Priešingai, jį padrąsina vienu kitu žodeliu arba draugiškai paplekšnoja per nugarą. Jeigu šitaip dirba krovėjai, tai darbas ne toks jau ir blogas. Bent jau šį tą nuveiki. Bent jau padedi iškrauti grūdus, kurie virs duona, kasdiene duona.

Nuaidi švilpukas.

– Pertrauka, – paaiškina vyriškis šalia jo. – Jeigu nori – na, žinai.

Pora vyrų šlapinasi už pašiūrės, prie čiaupo plaunasi rankas.

– Ar čia kur nors galima gauti puodelį arbatos? – klausia jis. – Ar ko nors užvalgyti?

– Arbatos? – perklausia vyriškis. Atrodo, jį suima juokas. – Nieko apie tai nežinau. Jei ištroškai, gali imti mano puodelį; bet rytoj atsinešk savo. – Jis iš čiaupo pripila puodelį, paduoda. – Atsinešk ir duonos kepalą ar puskepalį. Diena per ilga, kad išdirbtum tuščiu skrandžiu.

Pertrauka trunka tik dešimt minučių, paskui iškrovimo darbai tęsiasi. Kai meistras švilpuku paskelbia dienos pabaigą, jis iš triumų į prieplauką yra išnešęs trisdešimt vieną maišą.

Tai –

ne biblijinė istorija.

Naujausia garsaus Nobelio premija apdovanoto rašytojo knyga pasakoja apie vyrą, vardu Simonas, ir berniuką, vardu Dovydas. Jie susipažįsta laive, kai bėga iš savo tėvynės dėl aiškiai neįvardytų priežasčių. Berniukas turi raštelį, kuriame parašyta apie jo tėvus, bet virvutė nutrūksta ir raštelis pasimeta. Simonas apsiima padėti Dovydui susirasti mamą. Jiedu atplaukia į šalį, kur visi gyventojai užmiršę savo praeitį, net vardai jiems duoti nauji. Čia nėra nei asmeninės, nei pasaulio istorijos, svarbi tik dabartis, o ateityje niekas nepasikeis. Ši utopinė visuomenė remiasi racionalumu, jos piliečiai neturi įprastų aistrų – drabužiai slepia moteriškumą, o vyrai pažįsta moters kūną tik piešimo iš natūros pamokose. Kasdienis maistas prėskas ir vienodas, seksualumas eliminuotas. Simonas dar ne viską iš praeities užmiršo, todėl tokios aplinkybės jį verčia maištauti. Jis nenori pripažinti, kad skanūs valgiai ir kūniška meilė yra kenksmingi žmogui. Simonas suranda berniukui motiną ir nors ji netampa jo žmona, priiima už juos abu atsakomybę.

Berniukas yra išskirtinis vaikas, jam atrodo, kad tarp skaičių – būtent skaičiais, matematika grindžiamas racionalumas – gali prasiversti plyšys, į kurį įkritęs žmogus žus.

Simonas klausia apie gyvenimą šitoje visuomenėje: „Ar tai išbandymas?“ Iš tiesų J. M. Coetzee's sukurtoje moralinėje visatoje viskas yra išbandymas. Autoriui rūpi žmogaus atmintis, prisiminimai ir jų vertinimas, darbo ir jo prasmės santykis, vyro ir moters artumas ir pats neracionaliausias – motinos ir vaiko – ryšys, jo svarba pasaulio sąrangoje.

www.sofoklis.lt

9 786094 441301